

Утвърждавам:

Декан:

УЧЕБНА ПРОГРАМА

PS211

Дисциплина: **ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ПСИХОЛОГИЯ**

Актуал.: Протокол №5/28.09.22г. на УНС-ЦХН

Преподаватели: Доц. д-р Михаил Проданов

АНОТАЦИЯ

Експерименталната психология е фундаментална дисциплина от учебния план на специалност „Психология“. Съдържанието на курса обхваща теми от методологията на емпиричните психологични изследвания, като акцентът е поставен върху експеримента – основен метод за верификация на изследователските хипотези в контекста на различните психологични теории. Обсъдени са различни аспекти на дизайна, организацията и реализацията на експерименти; проблемите с вътрешната и външна валидност. Освен това, разгледани са и други изследователски стратегии и методи, включително корелационните и квазиексперименталните изследвания, наблюдението и самонаблюдението, интервюто.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

- Студентите да получат базисни познания върху методологията за провеждане на психологични емпирични изследвания;
- Да могат да планират, организират и реализират елементарни експерименти;
- Да имат знания за други методи, използвани от психолозите;
- Да могат да извършват първични статистически анализи на база данни;
- Да имат познания върху етичните принципи за провеждане на психологични изследвания;

Конкретните цели, към които е насочено вниманието са:

Студентите да имат достатъчни познания върху основните конструкции, свързани с експерименталния метод, който е базисен стратегически метод за откриване и доказване на закономерности, не само в психологията, но и в другите точни науки.

Като изходни учебни резултати се очаква, студентите да:

Студентите да могат да провеждат експериментално изследване под съответна супервизия, да обработват данните от него и да интерпретират получените резултати; да могат да генерират научен доклад от емпирично изследване.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината се изучава в трети семестър от обучението в ОКС „Бакалавър“ и предполага, че студентите вече имат базисни знания върху основни психологични конструкции и феномени.

ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ

Редовна, задочна

СТАТУТ И СТРУКТУРА

Специалност	Статут	Кредити	Дистанционно обучение				Редовно обучение			Задочно обучение		
			прис.	л	с	общо	л	с	общо	л	с	общо
Психология – ОКС – бакалавър	Задължителна дисциплина	7					35	35	70	35	-	35

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

А. ЛЕКЦИИ

Тема 1. Възникване и развитие на Експерименталната психология. Кратък исторически обзор на значими изследователи и техния принос. Специфика и предмет на Експерименталната психология.

Брой часове: 3

Тема 2. Научният подход и научните методи. Основни методологични принципи (детерминизъм, емпирично знание, самокоригиращо се знание). Пътят на научното познание: индукция и дедукция. Фундаментална или приложна наука. Номотетици срещу идиографици.

Брой часове: 2

Тема 3. Какво е „теория“? Основни функции на теорията. Критерии за оценка на теорията. Концептите (конструктите) и променливите. Видове променливи. Научен проблем и хипотеза. Видове хипотези и признаци за правилната хипотеза.

Брой часове: 3

Тема 4. Методи за събиране на данни в психологията: наблюдението. Видове наблюдение („чисто“ и „включено“; „случайно“ и „систематично“). Трудности и грешки при наблюдението. Запис и регистрация на данните. Самонаблюдението – предимства и недостатъци.

Брой часове: 3

Тема 5. Експериментът като основен метод за изучаване на закономерности. Видове експерименти. Експериментални модели. Експериментални променливи (независима, зависима и опосредстваща променливи).

Брой часове: 3

Тема 6. Планиране на експерименти. Обикновен (прост) дизайн. Факторно планиране и експериментални дизайни по метода на латинския квадрат.

Брой часове: 3

Тема 7. Експеримент с едно изследвано лице или една изследвана група. Контролиране реда на вариациите на независимата променлива.

Брой часове: 3

Тема 8. Експерименти с две и повече групи лица. Методи за съставяне на равностойни изследователски групи.

Брой часове: 3

Тема 9. Обработка и обобщение на резултатите. Изготвяне на експерименталния доклад. Форма и съдържание на научния доклад от емпирично изследване.

Брой часове:2

Тема 10. Валидност на експеримента: вътрешна и външна валидност. Критериите за т.нар. „безупречен експеримент“. Възможни субективни и обективни причини за недостатъчната валидност на експерименталните изследвания.

Брой часове: 2

Тема 11. Други стратегически изследователски методи: корелационни и квазиекспериментални изследвания.

Брой часове: 3

Тема 12. Методът на интервюто. Основни принципи за ефективното интервю. Видове интервюта.

Брой часове: 3

Тема 13. Етика на психологичните изследвания. Принципи за етично професионално поведение на психолога.

Брой часове: 2

Б. УПРАЖНЕНИЯ

Тема 1. Първоначална статистическа обработка: дескриптивни (описателни) статистики – средна стойност, стандартно отклонение, мода, медиана, честотни разпределения. Оценка на типа разпределение (оценка за нормалност на разпределението).

Брой часове: 5

Тема 2. Статистическа оценка за значимост на различията. Проверка на нулевата хипотеза. t – критерий на Стюдънт. Типове възможни грешки и експериментални рискове при проверка на предварителната хипотеза.

Брой часове: 5

Тема 3. Изчисляване коефициента на линейна корелация. Психологически смисъл на коефициента на детерминация (r^2).

Брой часове: 5

Тема 4. Статистически анализ при факторни експерименти: еднофакторен и двуфакторен дисперсионен анализ.

Брой часове: 5

Тема 5. Презентиране на доклад върху изследвания на студенти от курса. Дискусии върху докладите и презентациите.

Брой часове:15

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Основният метод за обучение е лекционният с използване на мултимедийна техника. В упражненията се използват групови дискусии и решаване на казуси.

МЕТОДИ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Критерии за оценяване:

- 1. Студентите в редовна форма на обучение изготвят научен доклад от проведено от тях(или от екип от двама студенти) изследване, което презентират по време на упражненията.*
- 2. Семестриален изпит – той се провежда по конспект; принципно е присъствен и писмен, освен ако обстоятелствата не предполагат друга форма на изпитване.*
- 3. Метод на формиране на семестриалната оценка – за студентите в редовна форма на обучение оценката се формира по следния начин: 0,3 X оценката от доклада + 0,7 X оценката от писмения семестриален изпит. При повече от 3 не извинени отсъствия от упражненията, общата оценка се намалява с единица; за студентите в задочна форма на обучение оценката по дисциплината се определя от оценката на семестриалния изпит.*

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- Бардов, Ив.** (2008,2009) Експериментална психология, София, УИ”Св. Кл.Охридски”, Ч.2
- Каплан, Р., Сакъзо, Д.** (2013) Психологическо тестиране – принципи, приложения и проблеми, София, „Изток-Запад”
- Кентауиц, Б., Родигър, Х.,& Елмс, Д.** (2013) Експериментална психология, София, „Изток-Запад”
- Стоянов, В., Нешев, П.** (2003) Експериментална психология: Теория. Практикум, Варна, ВСУ”Черноризец Храбър”
- Тодорков, К.** Експериментална психология (електронна книга)
- Щетински, Д.** (2005) Измервания и анализ в поведенческите и социалните науки, София, АИ,,Марин Дринов”

ИЗПИТЕН ВЪПРОСНИК

1. Възникване и развитие на Експерименталната психология.
2. Специфика и предмет на Експерименталната психология.
3. Научният подход и научните методи. Основни методологични принципи (детерминизъм, емпирично знание, самокоригиращо се знание).
4. Пътят на научното познание: индукция и дедукция.
5. Науката „Психология”. Фундаментална или приложна наука. Номотетици срещу идиографици.
6. Какво е „теория”? Основни функции на теорията. Критерии за оценка на теорията.
7. Концептите (конструктите) и променливите. Видове променливи.
8. Научен проблем и хипотеза. Видове хипотези и признаци за правилната хипотеза.
9. Методи за събиране на данни в психологията: наблюдението. Видове наблюдение („чисто” и „включено”; „случайно” и „систематично”).
10. Трудности и грешки при наблюдението. Запис и регистрация на данните.
11. Самонаблюдението – предимства и недостатъци.
12. Експериментът като основен метод за изучаване на закономерности. Видове експерименти. Експериментални модели. Експериментални променливи (независима, зависима и опосредстваща променливи).
13. Планиране на експерименти. Обикновен (прост) дизайн.
14. Факторно планиране и експериментални дизайни по метода на латинския квадрат.
15. Експеримент с едно изследвано лице или една изследвана група. Контролиране реда на вариациите на независимата променлива.
16. Експерименти с две и повече групи лица. Съставяне на равностойни изследователски групи.
17. Обработка и обобщение на резултатите. Изготвяне на експерименталния доклад.
18. Валидност на експеримента: вътрешна и външна валидност. Критериите за т.нар. „безупречен експеримент”.
19. Други изследователски методи: корелационни и квазиекспериментални изследвания.
20. Методът на интервюто. Основни принципи за ефективното интервю.
21. Етика на психологичните изследвания.
22. Първоначална статистическа обработка: дескриптивни (описателни) статистики – средна стойност, стандартно отклонение, мода, медиана, честотни разпределения. Оценка на типа разпределение (оценка за нормалност на разпределението).
23. Статистическа оценка за значимост на различията. Проверка на нулевата хипотеза. t – критерий на Стюдънт. Типове възможни грешки и експериментални рискове при проверка на предварителната хипотеза.
24. Изчисляване коефициента на линейна корелация. Психологически смисъл на коефициента на детерминация (r^2).
25. Статистически анализ при факторни експерименти: еднофакторен и двуфакторен дисперсионен анализ.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА ЗА ИЗПИТА

- Бардов, Ив.** (2008,2009) Експериментална психология, София, УИ”Св. Кл.Охридски”, Ч.2
- Каплан, Р., Сакъзо, Д.** (2013) Психологическо тестиране – принципи, приложения и проблеми, София, „Изток-Запад”
- Кентауиц, Б., Родигър, Х.,& Елмс, Д.** (2013) Експериментална психология, София, „Изток-Запад”
- Стойнов, В., Нешев, П.** (2003) Експериментална психология: Теория. Практикум, Варна, ВСУ”Черноризец Храбър”
- Тодорков, К.** Експериментална психология (електронна книга)
- Щегински, Д.** (2005) Измервания и анализ в поведенческите и социалните науки, София, АИ,„Марин Дринов”